

Observatoriul este de două ori în
septamană, miercuri și sâmbătă.

Pretului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis
cu postu în laștrulu monarhie
pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— In străinătate pe 1 anu 10 fl.
său 22 franci, pe 6 luni 5 fl. său
11 franci; — numeri singuratici se
dau căte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie sêu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare căte 7 cr., la adou'a și a
trei'a căte 6 cr. v. a. și preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Pronumeratiunile se potu face în
modulu celu mai usioru priu assem-
natiunile postei statului, adresate de
a dreptulu la Redactiunea Diariului
Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 33.

Sibiu, 25/7 Maiu 1879.

Anulu II.

Proiectulu de memorandu,

cătra corpurile legiuitoare în caus'a in-
punerei limbei magiare, elaboratu de
comisiunea sinodului archidieceșanu.*)

Onorata dieta!

Sinodulu archidieceșei gr.-or. romane din Tran-
silvani'a adunatu în sesiunea anuala ordinara a
luatu cu viua placere spre cunoscintia acelu raportu
alu senatului scolaristic consistorialu archidieceșanu,
prin care i s'a inpartesitu, ca consistoriulu în frunte
cu archiepiscopulu nostru au asternutu în 13 Febr.
a. c. acea prea-umilita rugare cătra Maiestatea Sa
prea gratiosulu nostru rege apostolicu, ca prea inaltu
acelasi se se indure prea gratiosu a denegá prea
inalt'a aprobare prealabila pentru presentarea în
corpulu legislativu a unui proiectu de lege, care va
se prescrie introducerea limbei magiare de studiu
obligatoriu în școlele noastre populare confessionale,
pre langa unele dispositiuni, care fara de a in-
dreptati la sperantia ore care succesu practic, ar
ingreună numai în modu nesuportabilu instruirea
intelectuala si prin acésta progresulu culturalu; aru
provocá în urm'a acesteia neliniscire și neincredere
în sinulu nostru și amaratiune reciproca între na-
tionalitatile conlocuitoare, dandu nutrementu acelei
ingrigiri basate pe esperientiele noastre din trecutu
și presentu, ca si prin proiectat'a lege se inten-
tionédia în fundamentu estermunarea caracterului și
limbei noastre nationale, ce ni le pastramu cu scum-
petate de seculi, chiaru și între inpregiurarile cele
mai critice din patri'a noastră. Mare și pe deplinu
indreptatita a fostu sperantia noastră, ca acestu
proiectu de lege se va luá în serioșá delibertiune,
și ca inaltulu regimu nu va insistá la crearea unei
institutiuni, care ar poté turburá bun'a întielegere
între nationalitatile conlocuitoare ale patriei.

Cu atâta mai profunda e inse durerea acestui
sinodu vediendu acum, ca acelu proiectu nu numai
ca se va presentá corpului legislativu, dara cu unele
dintre dispositiunile comisiunei scolastice a dietei
inca mai asupritore și vatamatore de drepturi na-
turale și positive ale bisericei noastre.

E adeca unu principiu alu dreptului naturalu
acela, ca ori ce institutiune creata și sustinuta prin
biserica, se servésca în prima linia scopuriloru bise-
ricesci; asia mai înainte de tôte scól'a confessionala
că unu organu principale alu bisericei pentru cres-
cerea morala a omenimei.

Proiectulu de lege dupa cum ilu propune co-
misiunea scolastica a dietei, adópta unu principiu
diametralu opusu acelui mai de susu, elu pretinde
că biserica se creeze și sustina școle, se crésca și
salarisedie docenti a caroru datorintia și chiamare
se fia de a inplantá idiomulu magiaru în spiritulu
fragedei generatiuni nemagiare din patria. Numai
în acestu modu se poté pricepe acelu prescriptu
alu legeri proiectate, ca nici unu docentu, fie elu
cátu de eminentu în celelalte cualitati, nu poté fi
admisu la practisarea chiamarei sale, pâna candu nu
voru constatá organele esecutive ale statului prin
esaminare, ca 'si-a insusitu limb'a magiara în graiu
și în scrisu într'unu gradu, a carui detiermurire de-
pinde dela arbitriulu organului esecutivu politicu.
Totu acea intentiune o documentédia acelu pre-
scriptu alu legeri, ca invetiatori și chiaru și în casulu
daca voru fi obtinutu diplomele lor înainte de
promulgarea legeri, retrogresivu pâna la anulu 1872
sa fie în stare de-a corespunde postulatului acestuia;
și estinderea acestui postulatulu asupra instituteloru
publice de instruire populara de ori-ce categoria
(bárminemü népoktatási intézetekre), ba chiaru și
asupra celoru private.

Aducându postulatele aceste ale legeri proie-
ctate în combinatiune cu neestirpabil'a noastră amóre
și alipire cătra limb'a și moravurile noastre stramo-
siesci, și cu innascut'a noastră religiositate, apare legea

proiectata că o arma, ce se ni-o infigemu noi insine
în anim'a noastră.

Mai tare vatema, ba amú poté dice ca nimi-
cesce cu totulu acelu proiectu de lege drepturile
positive a le bisericei noastre, autonomi'a aceleia.
Pe bas'a articolului IX de lege din 1868 ni s'a
garantatu dreptulu de a conduce și regulá afacerile
noștre scolare între marginile legiloru tiei, întru
intielesulu statutului nostru organicu pre calea or-
ganeloru noastre proprii. Inspeciunea școleloru noastre
confessionale, esaminarea și cualificarea invetiatori-
loru nostri se tînu de competentia organeloru noastre
proprii eclesiastice, ear' organeloru politice scolare
le compete ingerentia în afacerile noastre scolare,
numai în ce privesce inplinirea prescripteloru arti-
colului XXXVIII de lege din anulu 1868.

Aceste drepturi le nimicesce cu totulu proie-
ctatulu articolului de lege, facéndu esistenti'a școleloru
noștre dependenta dela arbitriulu inspectoriloru po-
litici de scóla și supunendu cualificarea invetiatoriloru
nostri parerei subiective a acelora.

Urmările interne ale unei legi aduse în sensulu
proiectului comisiunei scolastice dietele potu fi
numai în detrimentulu binelui publicu din patria,
ceea ce de siguru o va recunósce întieptiunea
onoratei diete.

Legea proiectata cuprinde în sine unu germine
poternicu alu jalusiei și urei între nationalitatile
conlocuitoare în patrie; unu pecátu strigatoriu la
ceru acesta a carui blastemu a adusu multe lacrimi
și dile amare, preste scump'a noastră patria.

Dara totu asia de funeste voru fi și urmările
esterne ale acelei legi, și noi tînemu ca e o pre-
tensiune a loialitatiei noastre cătra statu și a iubirei
noștre cătra patria, de-a le pune aceste în vederea
onoratei diete.

E faptu necontestabilu, ca dintre invetiatorii
actuali, aplicati dela 1872 încóce, nice a diecea
parte nu posedé limb'a magiara în gradulu pretinsu
de legea proiectata; dar' e faptu esplicabilu din
insasi natur'a lucrului și acea, ca acesti invetiatori
nu voru mai fi în stare de-a invetia pe cale auto-
didactica limb'a magiara în gradulu și terminulu
prescriu de lege. Consecenti'a trista a acestoru
fapte inse va fi, ca preste 4 ani noue din diece
parti ale școleloru noastre voru încetá în functio-
narea lor.

Dara va încetá o parte insemnata și dintre
acele școle, care sunt astadi, și voru fi în decursulu
prosimiloru 4 ani provideute cu invetiatori cualificati
pe deplinu în limba magiara; pentru ca poporulu
romanu, conservativu dela natura întru tôte ale
sale, locuindu în grupe compacte, nu simte necesi-
tatea de a a'si insusi limb'a magiara, și din acésta
causa va fi inzadarnica sirguinti'a acésta a oricarui
invetiatoriu. Elu nu va fi în stare de-a produce
nici cele mai modeste rezultate întru instruirea
limbei magiare, si astfel va cadé scól'a respectiva
neconditionatu victima punctului 3 alu §-fului 5 din
legea proiectata.

Dara chiaru și în casulu candu pre langa ne-
contestabila bunavointia de a'si insusi limb'a oficiósa
a statului ar mai esistá și absoluta necesitate
resultanta din interesele proprii economice, comer-
ciale și industriale ale poporului, și atunci cuprinde
legea proiectata insasi atâtea greutati pedagogice
în sine, încátu esecutarea ei ar aduce cu sine
numai absoluta oprimere a culturai intelectuale, dar'
nici decum, și nici candu invetiarea limbei magiare.
Este adeca constatatu psychologice, ca primele in-
pressiuni le capeta copii din cas'a parintésca și pe
bas'a acelora isi forméza notiuni mai clare ori
mai intunecate. În scóla se clarifica și amplifica
acele notiuni; copilulu se deda a judecă corectulu și
logicu, și cumca acésta se poté face numai în
limb'a care au subt-o elevii asia dicéndu dela sinulu
mamei lor, e o aksioma a celoru mai mari peda-
gogi ai lumii. De aici vine, ca pedagogi'a moderna
ar califica nisuintia de a silí pe copii se invetie în
unulu și acelasu timpu doue limbi heterogene una
de alta și în materia și în forma, pe-o cale gresita
în desvoltarea spirituala a prunciloru, de o greutate

neinvingibila din punctu de vedere psychologice. O
atare procedura întru invetiarea limbiloru aduce
aplicata înainte de o anumita etate, fructe amare
chiaru și în familiile mai notabile, în școle inse,
unde trebue că totu ce se invetia, se se invetie
sistematicu și în modu rationalu, daca voim se se
ajunga scopulu instruirei poporului, invetiarea mai
multoru limbi de odata, și anume în primii ani,
este impossibilitate evidenta, pâna candu școlele po-
porale din regatulu Ungariei voru stá sub presiunea
seraciei materiale de astadi. Școlele din regatulu
Ungariei se afla în comparatiune cu școlele celoru-
lalte staturi culturale europene în primulu stadiu
de desvoltare și totusi nu cunóschemu casu, în care
s'ar fi încercatu vre unulu din aceste staturi de-a
introduce în școlele populare o a doua limba, de si
necesitatea cunóscrei unei limbi straine de limb'a
poporului s'ar poté justificá din punctu de vedere
comercialu și industrialu; ba articolulu XIII din
legea fundamentala a celelalte parti a monarchiei
noștre esclude în modu decisivu instruirea fortia-
ta întru a doua limba a patriei. De-a introduce prin
poterea legeri, limb'a statului în familia, e problema
Sysifica, ce nu a resoltit-o nici celu mai strictu
absolutismu. Scól'a sta în legatura strinsa cu famili'a
în cestiunea cea mare a creșterei, ele se întregescu
una pe alta, și una fara de alta nu poté produce
resultatulu doritu pe terenulu desvoltarei intelectuale
și morale. Simtiulu de conservare alu rasei e prea
desvoltatu în evulu nostru la tôte popórale Europei,
decátu se se pota obrude prin fortia legeri în
loculu celei proprii alta limba în sanctuariulu fa-
miliiei, fara de a riscá periclitarea bunei armonii
între nationalitatile conlocuitoare, care, în interesulu
comunu și bine priceputu alu tuturoru trebue se se
nutrésca cu multu tactu și întieptiune între po-
pórele Ungariei, și în specie între Romani și Ma-
giari. Simpathi'a jóca unu rolu fórte insemnatu la
invetiarea unei limbi straine, de unde urmédia de
sine, ca fortia precum în lumea fisica, asia și în
lumea morala va produce numai reactiune, și cu
cátu se vatema simtiulu de simpathia mai drasticu,
cu atátu reactiunea va fi mai poternica și mai
iresistibila. Invetiatoriulu fia cătu de cualificatu, nu
poté insufflá simpathie de rassa și limba, acolo, unde
rassele insusi nu tindu la adeverata simpathie fratiésca
între sine; de unde urmédia, ca și tóta opintirea
lui în oltoirea nenaturala a unui idiomu strainu va
fi zadarnica.

Severitatea întru controlarea instructiunei în
limb'a magiara, precum o prescrie proiectulu de
lege, va avé numai urmari deplorabile pentru esi-
tenti'a școleloru noastre, pentrucu scimu din trist'a
noștra esperientia de pâna acum, ca inspectorii
politici de școle prea de multe ori trecura la de-
judecarea școleloru noastre preste marginile trase
de lege ingerentiei și competentiei lor în supra-
veghierea școleloru confessionale, și prea adeseori
devine scól'a insasi jertf'a unoru pareri subiective,
referitore la forme esteriore.

Consecentiile aceste ale legeri proiectate voru
produce negresitu o stagnare generala întru in-
structiunea intelectuala a poporului nostru, carele
fiindu în urm'a vitregului seu trecutu innapoiatu în
cultura, abia facuse primii pasi spre o desvoltare
intelectuala corespunditoare recerintieloru evului pre-
sentu. Nesciinti'a și selbataci'a s'ar incuibá de nou
în anim'a poporului și cu aceste dinpreuna seraci'a
și coruptiunea, straturile cele mai manóse ale abso-
lutei demoralisatiuni, ale carei fructe triste ni le
arata în modu destulu de claru sórtea multoru
staturi, ce se topira în decursulu secoliloru.

Va fi în fine legea proiectata unu nou argu-
mentu, ca drepturile castigat si garantate prin tôte
formele și factorii legislatiunei au o valóre fórte
precaria în patri'a noastră. Abia trecu unu deceniu
de candu erá constitutionala din patria situá și
bisericea noastră în acea positiune, care'i compete
în urm'a inaltului ei destinu, și éta ca legea proie-
ctata i smulge celu mai poternicu stálpulu alu
esistentiei sale — scól'a. Sguduita biserica în te-
meliile sale, nu mai poté fi acelu spriginu alu sta-

*) Acestu memorandu, despre care se facuse amin-
tire în Nrulu trecutu, s'a cetitu în siedinti'a a VIII a
sinodului și nefiindu luatu la desbatere s'a alaturatu la
actele sinodului.

tului, fara de care esistentia acestuia abia se poate presupune.

Aducându aceste la cunoscintea a onoratului corp legislativ, nutrimu speranta, ca acela le va lua in dreapta consideratiune cu ocaziunea consultarilor sale asupra proiectatei legi de sub cestiune, si nu'si va da votulu sau in favoarea unei institutiuni, carea serveste numai la aparentia scopurilor statului, in realitate inse e cu totul contraria intereselor lui bine pricepute.

„Telegr. rom.“

Revista politica.

Sibiu, 6 Mai st. n. 1879.

Maiestatile Loru imperatulu si imperatés'a au sossitu sambata in 3 l. c. la B.-Pest'a, unde au fostu primite cu mare entusiasm de catra poporatiunea capitalei. Sér'a stradele principale au fostu iluminate si asia avu si capital'a Ungariei ocaziune de a isi manifestá sentimentele sale de bucuria pentru aniversarea de 25 ani ai fericitei casatorii imperiale.

Amu publicatu si noi acea scrisore autografa a Maiestatii Sale, in care multiamesce popóraloru din monarchia pentru bucuria pe care i-o au causatu in dilele din urma, — acelu autografu in care augustulu scriitoru intre altele au disu: Sunt mandru si fericitu totuodata de a potea considerá pe popórale acestei monarchii cá si pe propri'a Mea mare familia.“ Aceea ce se petrece acuma in diet'a ungrésca cu ocaziunea desbaterei proiectului de lege de magiarisare, corespunde óre cu dorint'a Maiestatii Sale de a potea considerá pe popórale acestei monarchii cá si pe propri'a Sa mare familia? Corespunde óre intentiunilor monarchului, pe care popórale monarchiei ilu considera a fi bunulu si justulu loru parinte comunu, cá unulu din frati se pretinda si se decretedie mórtua celuilaltu? Fara indoiala ca nu! Si déca acésta totusi se intempla cu natiunea romana, apoi responsabilitatea, precum si consecintiele fatale si dureróse ale unei astfelu de fapte, care ea insasi este unu anachronismu si unu protestu in contra spiritului secolului in care traimu, va cadea asupra auctorilor ei. Proiectulu de lege alu magiarisarei scóleloru confessionale nemagiare, se afla in cea mai flagranta contradicere cu dorint'a, pe care monarchulu si-o a exprimat in autografulu seu, pentru ca unu parinte de familia nu poate se voiésca si se dorésca mórtua unuia din membrii familiei sale.

Relativu la cele ce se petrecu dincolo de Leita in Austri'a propria, apoi avem a constatá, ca Reichsratulu se apropia de terminulu seu si ca tota atentiunea si activitatea diferiteloru partide se indreptédia si se concentrédia asupra alegerilor viitoare. Nemtii isi dau tóte silintiele cá se induplece pe boemi, se parasésca passivitatea loru parlamentara de pana acuma si se se inpáce cu ei. Pana acum'a inca nu se scie nimicu siguru despre stadiulu in care voru fi ajunsu negociatiunile politice pe de o parte intre nemti si boemi, ér' pe de alta parte intre boemi si actualulu cabinetu austriacu. In totu casulu boemii, afara de renegati si de cei corupti si demoralisati prin promisiuni nemtiesci, nu voru intrá in parlamentulu austriacu, fara cá mai nainte se li primésca conditiunile loru si fara cá se isi asiguredie o positiune convenabila si echitabila in acelu parlamentu.

Insistentia cu care organele gubernamentale se silesca a espune missiunea comitelui Siivalof in Vien'a cá nereusita, ne indémna a presupune tocmai contrariulu, ca adeca tramisulu gubernului rusescu au aflu primirea cea mai buna, atátu cu privire la persón'a sa, câtu si a missiunei cu care au fostu insarcinatu. Este o maniera prea bine cunoscuta a organeloru de publicitate de care dispune ministrulu de externe alu Austro-Ungariei, de a face lumea se crédia, ca genialulu loru maestru ese cá invingetoriu din tóte campaniile diplomatice la care se angajésa séu la care este angajatu de cátra ceilalti diplomati mai pucinu geniali cá densulu. Asia s'a disu candu cu missiunea lui Sumaracof si alui Ignatief, ca ei n'au reusitu a'si implini missiunea cu care au fostu insarcinati si apoi in urma amu vediutu, ca totusi voint'a Russiei a fostu cea mai tare si vocea ei cea mai puternica.

Asia va fi si acuma. Siivalof a fostu batutu la Vien'a, dar durerile le va simti Turci'a si Austro-Ungari'a. Cá ilustratiune a celorlaltu dise ne pote servi impregiurarea, ca la scirea ce se respandise ca in 3 Maiu se voru inbarcá in Burgas 3000 soldati rusesci, pentru cá se se intórca in Russi'a, in Filipopole s'au adunatu o mare multime de bulgari inaintea resiedintei gubernatorelui strigandu:

„Noue nu ne trebuie gubernatore turcescu! Nu vomu suferi nici pe unu turcu pe teritoriulu nostru! Russii se remana aicea!“

Cu ocaziunea alegerii principelui Battenberg, in 30 Aprilie s'au iluminatu Vidinulu si o parte a poporatiunei, condusa chiar' de organele politienesce au facutu inaintea consulatului austro-ungurescu o demonstratiune, care precum se dice, se fi avutu multa asemenare cu concertulu nocturnu alu pisicelor.

O deputatiune in fruntea careia se afla presedintele adunarei nationale, mitropolitulu Antim din Vidinu, a plecatu din Tirnova la Berlinu, pentru cá se inpartiasca principelui Battenberg actulu, prin care este alesu principe alu Bulgariei.

Sultanulu de si au incheiatu conventiunea relativu la Novi-Bazar, este fórte separatu asupra Austriei, pentru ca ar fi aflu, ca acésta s'ar pregati a'i cere despagubiri enorme in bani, pentru spelele avute cu campani'a de ocupatiune si cu repatrierea celorlaltu fugiti.

Multu se vorbesce si se scrie in tempulu din urma si despre pregatirile ce face Lig'a albanesa, pentru cá se se opuna inaintarei armatei austriace de ocupatiune spre pasialiculu Novi-Bazar. Deputatiunei albanese, care au visitatu si pe Garibaldi, acesta i-a disu ca: Austri'a este inamic'a cea mai periculósa a Albanesiloru, si ca in contra acestui inamicu trebuie se fia in totudeauna gata de a se apará.

Au mai fostu la betranulu erou dela Caprer'a si o deputatiune a comitetului „Italiei irredenta“ din Triestu. Generalulu Garibaldi au primitu pe membrii acelei deputatiuni intr'unu modu câtu se pote mai cordialu, exprimandu-le simpatiile ce le nutresce pentru Istriani, declarandu-le ca celu ce nu consimte cu aspiratiunile „Italiei irredenta“, nu este italianu si promitiendu-le ca elu este gat'a a consacrá totu ce mai are pentru caus'a ei.

Comentarie la procesulu politicu de presa din 30 Aprile a. c.

Ne este fórte greu a vorbi de persón'a nóstra, fia aci, in acestu diariu alu nostru, fia ori-si unde. Dara diarele straine câte luara cunoscintia despre procesulu nostru politicu de presa, pe langa ce afla, cá acela fu procesu de tendentia (Deutsche Zeitung din Vien'a Maiu 2), apoi sunt si aplegate a generalisá caus'a, ducéndu-o dela persóna la cercuri largi a le societatiei nóstre. Preste 30 de diare germane au luat cunoscintia despre acestu procesu, éra editorulu foiei „Siebenbürger deutsches Tagblatt“ din Sibiu au aflu cu cale a publicá procesulu nostru si in brosiura separata pentru publiculu germanu. Insusi „Hermannstädter Zeitung“ Nr. 101 din 1 Maiu recunósce intre altele, cá lui G. Baritiu i s'a facutu mare nedreptate prin aceea, cá in duplica la protestarea procurorului, i s'a denegatu de catra presidiu cuventulu din urma, la care acusatulu are totudeauna dreptu, si prin acésta i s'a periclitatu apararea. (In adeveru asia a si fostu). H. Z. declara curatu, cá prin aceea denegare s'a calcatu §. 88 si s'a datu explicatiune falsa §-lui 69 din decretulu ministeriale dela 14 Maiu 1871, in care de altumentrea se dice limpede cá cuventulu din urma compete totudeauna acusatulu si aparatoriulu seu*).

Intr'aceea celu mai bunu servitiu facu in momentele de facia publicului onestu si bine simtitoriu insusi diariulu „Kelet“ (Orientulu) din Clusiu prin publicarea in Nr. 102 din 4 Maiu a. c. a unei corespondentie dela Sibiu din 30 Aprile a. c. Cu in pertinentia si reutate firésca la toti omenii fanatici si de consciintia spurcata, „Kelet“ infruntandu aspru pe membrii curtiei juratiloru din Sibiu, cá-ci n'au condamnatu pe Baritiu, descopere cu totulu alte cause, pentru care se doriá fórte, cá se fia fostu elu condamnatu. Se ascultamu inse pe corespondentele unguru dela Sibiu:

„Aci e vorb'a, cá se fia condamnatu una tendentia, care agitédia necurmatu contra statului magiaru, contra unitatiei lui si contra nationalitatiei magiare, pe acésta o defaima in presa si in adunari, cu unu cuventu, atitia fanaticismulu nationale, apucandu cu lacomia si cea mai mica ocaziune spre a'si ajunge scopulu blastematu. Éta inse cá curtea juratiloru din Sibiu acquitédia acésta tendentia criminala, antipatriotica, nebunésca. In locu cá se dea unu veridictu condamnatoriu asupra aspiratiuniloru separatistice romanesci, anticonstitutionali si criminali, cum se cuvine unoru cetatieni

*) „A végszó mindig a vádlottat és védőjét illeti.“ Vedi si §. 253 din procedur'a criminala.

patrioti: ei, acesti concetateni din Sibiu, se apuca si acquitédia in unanimitate tocma pe Georgie Baritiu!“

„Cá-ci adeca nu este vorb'a numai de acelu articulu din Gazeta, care a fostu punctulu de plecare alu actiunei judecatoresce de astadi. Nu. Acela fu numai una din manifestatiunile acelor tendentie criminali daco-romane, care néga uniunea (Transilvaniei), ignorédia diet'a legale din Ungari'a, trage cu ochiulu spre Bucuresci si St. Petersburg, éra Georgie Baritiu de diecimi de ani este famosulu anteluptatoriu alu acelor tendentie. Despre acestea a fostu vorb'a in procesulu de presa dela Sibiu, pe acestea ar fi trebuitu se le lovésca concetatenii nostrii sibieni cu veridictulu loru condamnatoriu, daca cumva nu voiescu cá se 'si asemene fidelitatea constitutionale si patriotismulu loru cu Prusso-grossdeutschthum dela Tageblatt.“

Asia dara corespondentele dela Sibiu si redactiunea dela „Kelet“ sciu si spunu fara nici-o rusne de lume, cá articulu publicatu de Baritiu inainte cu doi ani in favoarea soldatiloru raniti si spre apararea femeiloru romane de calumnii infame, a fostu numai punctu de plecare, adeca numai pretestu. Asia dara acesti ómeni marturisescu pe facia, cá ei doria si mai dorescu din totu sufletulu loru, cá Baritiu se fia judecatu cu scopu si tendentia de a terrorisá pe toti romanii din Transilvani'a a'i pedepsi pe toti in persón'a unuia, cu ce? cu inchisóre grea de cinci ani in sensulu §-lui 65, sau celu mai pucinu cu 6 luni si cu exiliu dupa §§-ii 300 et 302. Prin urmare amu ajunsu in patri'a nóstra asia departe, in catu se ceru contra nóstra pedepse criminali, nu pentru fapte complinite, nelegali, nu pentru actiuni politice, ci puru si simplu numai pentru opiniuni politice; ba multu mai pucinu: pentru visurile loru politice; asia, pentru visurile loru se fimu noi romanii pedepsiti cu temnitia si exiliu, pentru labóre patriotice de 44 de ani. Asia intielegu in Clusiu libertatea; cu midiolóce de acestea credu ei cá voru inpacá vreodata spiritele amarite si torturate ale romaniloru. Ei inca totu mai credu in terorismu.

De altumentrea, daca ar meritá vreo replica tóte calumniile publicate in Clusiu si in Brasiovu asupra victimei ce se cerea in 30 Aprile n., apoi aceea este data cu prisosintia in 13 telegrame si 19 scrisori de felicitare venite dela persóne particulare si dela corporatiuni, cum si adress'a dameloru romane, prezentata prin deputatiune in dio'a de S. Georgie, adresa atatu de scumpa ànimei primitoriului, cá si cum o ar avea dela propriete sale fice, adeveratu balsamu vindicatoriu.

In aceea di din 23 Aprile (5 Maiu) Escel. Sa Domnulu Archiepiscopu si Mitropolitu Mironu Romanulu a intrunitu la ospital'a sa mésa pe langa ddni membrii consistoriului cu directorulu si profesori dela institutulu theologicu si pedagogicu, pre toti reprezentantii pressei nóstre periodice din locu „Telegrafulu romanu“, „Observatoriulu“, „Scól'a romana“, „Albin'a Carpatiloru“. Toastele ridicate cu acésta ocaziune din initiativ'a Domnului casei, mai antaiu in onórea si favoarea pressei periodice romanesci, si indata dupa aceea pentru cultur'a generale a natiunei romane, pentru educatiunea religiósá si totuodata curatu nationale, pentru inaintarea literaturii si prinderea de radecini afunde a productelor ei celorlaltu sanetóse, — ar meritá se fia cunoscute in cercurile cele mai largi.

Actu de recunoscintia

adresatu Escelentiei Sale Dlui Archi-Episcopu si Metropolitu de Alba-Juli'a Dr. Joanu Vancea prin preotii gr.-cat. din districtulu protopopescu alu Margaului pentru representatiunea substernuta Maiestatii Sale in caus'a proiectului de lege relativu la introducerea limbei magiare in scólele nóstre poporali-confessionali:

Escelentia!

Alu nostru prea-gratosu Domnu

Archi-Episcopu si Metropolitu!

Cu catu mai multu sentimu in realitate si cunósceamu greutatile si obstaculele extraordinare si omnilaterali, provenite din influentiele externe, fatali si desastróse, in contra carora, precum in trecutulu asia si in vitregele si calamitósele tempuri de astadi scump'a nóstra mama biserica, pentru a se conservá au avutu si are a luptá continuu din tóte poterile sale spirituali: cu atatu mai constanta este amórea, recunoscintia si aderintia nóstra catra Escellentia Vóstra, prea-gratosu alu nostru Archipastoru, care cu taria neinfranta, cu intrepiditate neinvinsa, si cu abnegatiune, prudentia si moderatiune demne de una missiune divina, conduceti, intre atatea furtune

amenintătoare, destinele acestei sante biserice, in fruntea careia ati fostu chiamatu de Providentia.

Una fericita ocaziune ne este data spre a Ve manifestă, Escelentia, acestea sentieminte ale noastre pline de respectu si devotamentu, intre altele, si prin faptulul parintiescu, care va remanea pentru totu-dea-un'a nestersu in Annalele noastre bisericesci si nazionali, faptu neunitatu, de care celea mai tardie generatiuni si posteritati din această santa biserica voru vorbi cu pietate si reverintia, faptu maretu care, si singuru, va glorifică si immortalisă pentru eternitate memori'a auctorului seu: intielegemu prea-resolut'a Representatiune ddto Vien'a 9 Februaru 1879, substernuta in 10 ale aceleiasi lune Maiestatii Sale prin Escelenti'a Vóstra pentru inlaturarea proiectului de lege relativu la introducerea vatematória a limbei magiare, cá studiu obligatoriu, in scólele noastre poporali-confessionali.

Escelentia! Cuprinsulu disei representatiuni, carea preste totu este cea mai firma si energica aperare a institutiunilor noastre bisericesci si scolastice si a caracterului loru nationalu cu dulcea noastră limba romana, supta din piepturile mamelor noastre si eredita cá celu mai pretiuitu si inalienabilu tesauru dela strabunii nostri, in mani'a atatoru vicisitudini si adversitati seculari, dicemu, cuprinsulu laudatei representatiuni a storsu lacrimi de bucuria din ochii nostri, vedindu cum, interprete prea-fideli si representante adevratu alu sentiemintelor noastre religiose, cu unu zelu intr'adeveru apostolicu, ati accentuat, Escelentia, inaintea Maiestatii Sale, cu voce inalta si cu apesarea ceruta de gravitatea si sanctitatea causei, prin cuvintele de valóre perpetua, espressiunea sincera a intinelor si inaltablelor noastre convictiuni, adevurul cá: „pentru Ierarchi'a nostra eclesiastica, limb'a romana este cestiune de viétia (conditio sine qua non),“ prin carea enunciatu, pre catu de virila si curagiosa in conditiunile actuali ale biserice si natiunei noastre, pre atatu de demna de Archipastorulu nostru, ati implinitu, Escelentia, si cu ocaziunea mentionata, precum totu-dé-una, spre consolarea si fortificarea credintiosiloru acestei sante biserice, ceea ce in Sant'a-Scriptura face bunulu pastoriu, carele pentru turm'a sa pune sufletulu seu.

Subsemnatii preoti gr.-cat. din districtulu protopopesu alu Margaului, aducundu deci Escelentiei Vóstre prin presentulu actu omagialu profund'a si fierbinte nostra multiamita si recunoscintia pentru această opera intreprinsa de Escelenti'a Vóstra in favorulu conservatiunii caracterului nationalu alu institutiunilor noastre bisericesci si scolastice, si asigurandu-ve, Escelentia, cá pre acestu terenu neespunabile, fiindu un'a cu noi toti credintiosii biserice noastre in solidaritate nestramutata, sub inalt'a si intiept'a conducere a Escelentiei Vóstre, nimicu, nece portile infernului nu voru poté prevalá asupra nostra, perseveramu cu cea mai adunca veneratiune si devotiune

Ai Escelentiei Vóstre,

Prea-gratiosu alu nostru Domnu

Archi-Episcopu si Metropolitu,

Almasiulu-Mare, 30 Martiu 1879.

prea-umiliti si prea-supusi fii:
(Urméza subscrierile).

Unu scandalu in scól'a magiara de statu din Fagarasiu. Scólele romane confessionale in adunarea municipale.

In scól'a magiara de statu din Fagarasiu, care cum se scie, se sustine exclusivu din pung'a orasiului, lucrurile nu voiescu nici de cum se mérga inainte in modu normalu. Lucru prea firescu, cáci se probéza si aici, cumca contra valoriloru nu prea poti luptá mai cu sama atunci, candu acestea totu cresc si poterea luptatoriului in locu a cresce scade, din caus'a multelor gresiele ce le comite conducatoriulu nai.

Acésta scóla, — alu carei scopu pe fatia marturisitu, este magiarisarea poporatiunii romane din acestea parti, in care inse nici limb'a nici religiunea acestui poporu nu se propune, si ai caroru professori inca nu cunosc intru nimicu limb'a romana, — devine din ce in ce mai nepopolara.

Dara o intemplete din tempulu din urma merita a fi cunoscuta si preste marginile acestui municipiu.

Se dice cá in scóla ar fi peritu unu cerculatoriu alu unui dintre profesori, si fiindca despre baietii de nationalitate unguri nici-de cum nu s'au potutu presupune o fapta asia de rea, a fostu lucru pré firescu (?) se cada vin'a pe unu baiatu romanu cu numele Clococianu, fóra in sa se potea produce

nici cea mai mica proba contra lui. Profesorulu l'a invinovatitu cu această fapta, éra scolarii unguri s'au folositu de această vina fara temeiu, alu apostrof'a inaintea invetiatorului de „tolvaj ohláh.“ Tóta escus'a copilului romanu nu au platitu nimicu si elu nu mai scapa de titlulu de „tolvaj oláh.“ Profesorulu pune pe tabla o tema si intréba ca cine o póte respunde? Scolariulu romanu se ridica si cere se o deslege; profesorulu ilu respinge, dicindu cá nu mai póte invetia aici si nu'l admite. Acésta a indignatu pana la sufletu pe scolariu, care apoi in lipsa de tata, s'a plansu la unchiulu seu pretorele Gridanu. Lucrulu a venitu in comitetulu administrativu si acum scandalulu va fi si mai mare, cu tóte ca profesorulu néga tóte. Baiatulu parascesce scól'a si dupa elu voru urmá si ceilalti doui baiati romani. Credemu ca această va fi o admonitiune destula de aspra pentru toti acei parinti usiori, cari au creditu cumca educatiunea prunciloru romani se va potea incredintiá in manile unoru individi, cari si fatia de nevinovatii copii nu'si potu ascunde ur'a si despretiulu ce'lú nutrescu cátra romani. Se sperédia cá in venitoriu nici unu parinte cu mintea intréga nu'si va mai da pruncii pe la scóle de acelea, unde sunt considerati cá furi, fóra celu mai micu indicu. Contra scóleloru romane confessionali domnesce o ura nedumerita in cercurile straine. In adunarea municipale ultim'a avocatulu Ioanu Romanu a provocatu o discussiune asupra acestei cestiuni, aratandu ca autoritatile politice nu dau nici celu mai micu ajutoriu la reclamarile invetiatoriloru pentru a pedepsi pe parinti ai caroru prunci nu frecventéza scóla.

Asemenea nu dau ajutoriulu cerutu la scótearea platii invetiatoriloru etc.

S'a facutu o propunere din partea susu numitului, ca obiectulu fiindu atatu de inportantu si faptele de negligentia vedite, se se esmita o enqueta spre cercetare.

Acésta propunere fu spriginita cu multa taria din partea avocatului Puscariu, in sa la votare cadu, cáci s'a primitu cu majoritate de 6 voturi contrapropunerea Dlui Vicariu Alesandru Micu, sprijinita de corpulu amplotiloru, cá se se tréca la ordinea dilei, cu tóte ca si Dsa au recunoscutu vitreg'a stare a scóleloru confessionale si negligentia oficialiloru in această privintia. — Daca tocma aceia, ai caroru chiamare este spriginirea scóleloru confessionali nu afla cu cale a remedia reulu, apoi firese cá pucina sperantia de indreptare: ne mai remane.

Ungari'a.

Unulu dintre nobilii si generosii amici ai tuturor causerulu drepte si sante, ne trimise urmatoriu'a scire telegrafica:

— „Budapest'a 5 Maiu, 5 óre 30 min. d. a. Desbaterea generala asupra proiectului pentru limb'a magiara s'a inchiaietu astadi. Lupt'a de optu (8) dile, la care au participatu mai toti deputatii nationalitatiloru, a fostu de tóta demnitatea. Victori'a morale este a nationalitatiloru. Dintre deputatii romani au luat parte activa la desbatere: Ioanu Stravoiu, Petru Mihali, Alesandru Romanu, Georgie Pap si Parteniu Cosma. Toti deputatii de nationalitate romana au votatu contra admiterii acelu proiectu la desbatere speciale.“

Unu altu bravu barbatu, totudeauna ingrijatu de reusit'a santei noastre cause, sciindu prea bine, cá diariile de partide publica, in tóta intregimea loru totu numai discursurile membriloru din partid'a respectiva, éra pe celelalte le scurtédia, sau le si trecu cu vederea, avu bunatate a ne trimite unu esemplariu litografatu din cancelari'a stenografica a dietei, incependu cu siedi'tia din 29 Aprile si continuandu pe 8 dile inainte. Materialu pre cátu de interessantu si instructiv, pre atata si fórté necessariu de a fi publicatu si in limb'a nostra, pentru cá se védia generatiunile presente si cele viitore, in ce modu, cu ce argumente si arme spirituali s'au aparatu nationalitatile pe la anulu 1879 de nimicire, de rusinea transformarei in bastardi, de pericolulu de a recadé in vechi'a intunecime. Luni de dile de vinea publicarea discurselor pronuntiate in această cestiune de viatia si mórté, lectorii nostri voru avea de siguru patienti'a cá se invetie din ele.

Italia'a.

— (Aniversara fundarii Romei.) Ieri séra — scrie „l'Italie“ — s'a tinutu, in sal'a Capitaniiloru, la palatulu conservatoriloru, prandiulu oferitu de cátre primariulu Romei autoritatiloru si

corpulu diplomaticu, pentru serbarea dilei aniversarie a fundarii cetatii eterne.

Invitati erau in numeru de 40.

D. Ruspoli avea in drépt'a pe d. Keudell, ambasadorulu Germaniei; pe d. Marsh, ministrulu Statelor-Unité ale Americi, pe onorabilulu Tajani, ministrulu justitiei, pe baronulu Javary, ministrulu Brasilei, pe comitele Panissera di Veglio, pe Turkan-bey, ministrulu Turciei, pe d-nii Mesones, Sansoni, Helbig si Ostini.

Primariulu avea de a stang'a pe marchisulu de Noailles, ambasadorulu Franciei, pe d. de Kjoer, ministrulu Danemarcei, pe onorabilulu Magliani, ministrulu de finantie, pe d. de Westenberg, ministrulu Olandei, pe d. Fiuoli, pe onorabilulu Morana, secretariulu generalu alu ministeriului de interne, pe d. Obedenariu, agentulu diplomaticu alu Romaniei, pe dd. Poggioli, Henzen, ducele Leopoldo Torlonia si Castellani.

Insarcinatulu cu afaceri alu Romaniei, contrariu regulei ce presidase la facerea invitariloru, asista la prandiu pentru motivulu, ca primariulu considerase ca Romanii, ai caroru stramosi au pornitu din Roma, trebuiau se aiba unu representante la comemoratiunea acestei aniversari romane.

In fati'a d-lui Ruspoli, éra onorabilulu presedinte alu consiliulu de ministri, care avea de a drépt'a pe baronulu d'Uxküll, ministrulu Rusiei, pe d. Van-Loo, ministrulu Belgiei, pe onorabilulu Coppino, ministrulu instructiunii publice, pe d. Carvalho e Vasconcellos, ministrulu Portugaliei, pe senatorulu Vitelleschi, pe generalulu Bariola, comandantulu divisiunii din Roma, pe d. Cabat, directorulu academiei Franciei, si pe dd. consiliari Fraschetti si Cruciani-Alibrandi.

D'a stanga onorabilului Depretis, se aflá baronulu d'Haymerle, ambasadorulu Austro-Ungariei, comitele Caello, ministrulu Spaniei, onorabilulu Majorana, ministrulu agriculturii si comerciului, d. Lindstrand, ministrulu Suediei si Norvegiei, onorabilulu Sella, d. Merzzoleni, prefectulu Romei, profesorulu Gregorovius si dd. consiliari Armellini si Bracci.

Cátre fine, d. Ruspoli s'a sculatu si a inchinatu pentru MM. LL. Regele si Regina. Onorabilulu Depretis a luat apoi cuvintulu spre a bea in sanetatea suveraniloru si a capiloru gubernelor natiuniloru amice Italiei, ai caroru reprezentanti ii are in juru'i.

La aceste amenunte date de „l'Italie“, adaugemu ca, dupa ospetiu, a avutu locu primirea invitatiloru in salele museului capitolina.

Acésta fiindu pentru noi o noua manifestare de simpatia din partea natiunii italiene si in specialu din partea reprezentantelu Romei, inregistramu faptulul cu deosebita placere, si asecuramu ca iubirea Romaniloru cátre fratii loru din Itali'a e póte si mai mare, precum amu aretat-o totudeauna, precum vomu dovedi-o la cea mai de antaiu ocaziune.

„Binele publicu“.

Sciri diverse.

— (Rectificare). In darea de séma a procesulu politicu pe care o amu publicatu in Nr.-lu trecut, s'au stracuratu o eróre, pe care ne grabimu a o rectificá. Acolo se dice ca intre damele romane, care au asistatu la pertractarea finala, s'ar fi aflatu si d-n'a Judit'a Secula. Acésta nu este esactu, pentru ca numit'a dómna nici nu au fostu pe atuncea la Sibiu, au fostu in sa dómna Ana Francu, careia prin această i ceremu scusele noastre pentru erórea comisa.

— (Schimbarea trenuriloru pe lini'a drumului de feru de ostu.) Precum afla „Magyar Polgár“, incependu cu 15 Maiu trenulu de persóne alu drumului de feru de ostu, va plecá dela B.-Pesta la 6 óre sér'a si va ajunge la Clusiu la 9 óre 28 minute a. m., la Cucerde la 12 óre 8 minute si in Brasiovu la 9 óre 40 minute sér'a. — Dela Brasiovu va plecá la 4 óre 10 minute deminétia, dela Clusiu la 4 óre 5 minute p. m. si va ajunge deminétia la 7 óre 55 minute la B.-Pest'a.

— (Noulu principe alu Bulgariei.) Principele Alesandru de Batteberg, care a fostu proclamatu cu unanimitate principe alu de nou creatulu principatu bulgaru, s'au nascutu in 1857, este dara abea de 22 ani. Mam'a lui a fostu nascuta contesa de Hauke, fiic'a ministrului de resbelu polonu voievodulu Moritz comite de Hauke si a traitu in casatoria morganatica, adeca cununata numai cu man'a stenga a mirelui, cu principele Alesandru de Hessen. Din această casatoria, afara de noulu principe alu Bulgariei s'au mai nascutu inca trei fii si a-nume: Ludwig, care este sublocotenentu in marin'a englesa, Heinrich Moriz sublocotenentu de husari in armat'a sacsona si principele Franciscu Iosifu, care ese de 18 ani. Afara de acesti frati mai este si o

fica Maria Carolina, maritata cu comitele Erbach-Schwenberg.

— (Convocare): In urm'a decisiunii Subcomitetului despartimentului XX alu Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu luate in sedintia din 17 Aprilie a. c., adunarea generale a acestui despartimentu se va tiené in anul acesta la Blasiu in 3 Iunie a. c., adeca Marti in diu'a a trei'a a S. Rosalia in sal'a gimnasiale.

Deci P. T. Domnii membri din acestu despartimentu, precum si toti iubitorii de progresu sunt invitati a participá la acésta adunare.

Blasiu in 3 Maiu 1879.

Constantinu Pappfalvi.

— (Descoperire archeologica.) — La Rom'a s'a facutu o frumoasa descoperire archeologica. In partea Farnesinei, espropriata pentru a face locu Tibului, s'a gasitu unu edificiu, ai caruia paretii sunt inodobiti cu picturi minunate si forte bine conservate. Dupa spusele archeologilor, sunt cele mai pretioase tesauze ele artei antice care s'au vedutu pana acum in Itali'a. Aceste picturi datéza din timpul Republicei, séu celu pucinu din primii timpi ai Imperiului.

— (Scire bibliografica dela Academia de sciintie). Intre alte mesuri luate de cátra societatea academica romana pentru inavutirea limbei si a istoriei nóstre, este si tiparirea de carti vechi, din care abia se mai afla ici-colea câte unu exemplariu ratacitu si muceditu. Comisiunea lexicographica alesese in sedintiele sale din 21—22 Sept. v. 1877 cartile destinate a se transcrie din cirilésca cu litere latine si a se tipari. Din cartile esite in Transilvani'a s'au alesu, cá una din cele mai rare si din tóte punctele de vedere mai interesanta:

„Scutulu Catichismului cu răspunsu denú scrápura svntá, inpotriva răspunsului a doao țeri, fără skiprturá svntá.“ Belgrad 1656.

Adeca Catechismulu calvinescu, inpusu cu fortia in sec. alu 17-lea, insocitu de polemii theologice destulu de brutali, indreptate asupra sinodului bisericeii romanesci tinutu la Iassi. — Formatu 16, pag. 373.

Acésta carte, cu a carei comentare si editiune este insarcinatu G. Baritiu, insocita de vocabulariu, cu phraseologia si de adnotatiuni istorice, a si inaintatu bine cu tiparirea, in cátu pe Iuliu a. c. va fi de siguru gata. Se tiparescu inse numai 600 de exemplarie, din care abia 100 voru remanea dincóce.

Pretulu forte moderatu de 80 cr. v. a. se póte trimite de a dreptulu la redactiunea Observatoriului, alaturea cu abonamentele la diariulu acesta, sau cu pretulu brosierei: Darea de sama asupra procesului politicu de pressa alu lui G. Baritiu, care esi in editiune separata, si comandata de a dreptulu costa numai 25 cr.

Brosiur'a se afla de vendiare in Vien'a la librari'a K. Gräser, Wallfischgasse Nr. 6, éra in Cernauti la librari'a H. Pardini, in Bucuresci la librari'a Szöllösy, piati'a Teatrului si in Iassi la dn. profesorulu Stef. Emilianu.

Atheneulu romanu.

Ciocoii vechi si ciocoii noi.

(Conferenti'a domnului Marianu).

(Urmare si fine.)

Pentru noi Romanii, istori'a are unu indoitu farmecu. Trecutul la noi e multu apropiatu de presentu.

In cate-va diecimi de ani, daca vomu considerá transformarea complecta a moravuriloru, a sentimenteloru, a vietiei nóstre, s'au gramaditu secolu. Betranii de adi, candu ne vorbescu de vremurile lor, pare ca ne aducemu aminte timpuri asia de departate, in catu abia potemu crede ca au apucatu ambele etati ale poporului romanu: stingerea epoei fanariote, inceputulu erei nationale.

Unde e timpul postelnicului Andronache, „inbracatu cu antireu de cutnie cá gusi'a porumbului, incinsu peste mijlocu cu unu „sialu de „Tiarigrad“, cu islica in capu, si invelitu pana la „ochi“ cu giubea de postavu albastru! alu lui Dinu Paturica, care nu scia de catu se faca jelbi cu pilde din scriptura, pitace, volnicii, catastife de lude, si care trecendu prin cas'a ciocoiiului celui mare cá printr'o universitate de dissimulatiune, éra menitu se ajunga omu mare in tier'a romanésca!... alu calmejiloru, alu tufeciiloru..... timpul in fine, alu Kerei Ducei, „ipochimena cu ochii negri plini de vapaie amoróse“!...

Mais ou sont les neiges d'autonome? dice poetulu, Si cu tóte acestea, in istori'a tieiei abia e dio'a de eri. Patru-dieci de ani abia ne despartu de timpurile pe cari le descrie cu maestrie Philimonu, pe cari le aminti intr'unu modu placutu d. Marianu.

Trecendu la timpurile de adi, indignatiunea d-lui Marianu cresce cu numerulu ciocoiloru. D-sa constata

cá ciocoismulu ne-a remasu. Cu multu apropos, cu multu spiritulu, dise fras'a: La legi noue ciocoi noi, care fu aprobata cu aplause indelungi.

D. Marianu dise cá, pe langa numeroasele rele ale ciocoiiului vechiu, ciocoi noi mai adaoga unulu: scepticismulu. Nu mai are nici o credintia, nu se mai sfesce de nimicu. „Ciocoiiulu vechiu totu mai éra cu fric'a lui Dumnedieu, totu se mai dá in latari inaintea ómeniloru cum se cade. De de multu ideile sfinte de religiune si de familia erau atatu de puternice, in catu poteau opri si in pune órecare retinere chiaru ciocoiiului. Asta-di ce a remasu?“ . . .

Pe de alta parte, numerulu ciocoiloru s'a inmultitu. Éra naturalu. Lupt'a s'a maritu, lupt'a s'a intinsu pretutindeni; ambiitiunea, dorinti'a de o viétia mai buna a coprinsu tóte clasele societati. Tóte 'si au ciocoi lor. In asta lupta de tóta dio'a, multi sunt cari nu au armele leale ale meritului, inteligentiei, sciintiei; aceia intrebuintiéda armele dissimulatiunei, lingusirei, si sunt ciocoi.

In dio'a de adi ciocoismulu s'a perfectionatu. Ciocoi noi sunt dar', mai sceptici, pe langa asta mai invetiati, mai hipocriti, mai periculosi. Dar me grabescu a constata cá, déca a crescutu numerulu ciocoiloru, a crescutu asemenea numerulu ómeniloru de meritu, ómeniloru onesti.

Ori catu de pessimisti amu fi, trebuie se o recunóscemu, totu mai mare e legiunea ómeniloru de tréba, decatu a ciocoiloru.

„Ciocoi vechi se nepustira asupra boeriei, cá nisce „ciocli“, dise d. Marianu; ciocoi noi se napustescu „asupra politiceii.“

E adeveratu ca politic'a, cum o intielegu unii, are o multime de drumuri piedisite, o multime de potecutie strímbe, o multime de veluri cari ascundu multe pasiuni, multe injustitii, cari convinu de minune caracterulu ciocoiiului.

Dar' politic'a nu e singurulu apanagiulu alu ciocoismului. Elu isi intinde domenulu pretutindeni. Si acésta trebui se o recunóscá insusi conferentiariulu, candu dise: „Ori-ce reputatiune usurpata e unu ciocoii!“

Vorbindu de ciocoismu si de politic'a, d. Marianu 'si-a adusu aminte de Machiavellismu si de Machiavelli, pe care Voltaire ilu proclama nemuritorulu legislatoru, si pe care póte d. Marianu vrea se 'lu proclame nemuritorulu ciocoii.

Viati'a, operile, judecat'a asupra lui Machiavelli a servitu d-lui Marianu de transitiune intre ciocoi noi si vechi. Lucrulu nu mi-a parutu indispensabilu, si mi-a distrasu chiaru atentiunea. In conferintia e vorb'a despre moravurile timpuriloru forte moderne, si m'amu intrebatu, cu óre-care curiositate: ce cauta Mahiavelli, care a trairu pe la 1480, in timpul lui Leonu alu X-lea?

Machiavelli ciocoii vechiu, Machiavelli ciocoii nou?.. Eaca o enigma.

Terminandu aceste reflexiuni, voiu semnalá o originala definitiune a vorbei ciocoiiu, pe care o gasescu in conferintia d-lui Marianu.

„Fara a mai torturá nici mintea, nici limb'a, credemu „cá vorb'a ciocoiiu vine dela ciocu, pentru cá coprinde „in sine ide'a rapirei ce caracterisa pe ciocoiiu, pentru „cá in contra hrapierei ciocoiiului a tpatu romanulu din „rerunchii ánimiei.“

Vorbindu de cas'a de boieru, acea casa in care se invétia binele si iubirea de tíera, d. Marianu, admirandu o nobila traditiune, dise acestu pasagiulu, unulu din cele mai frumoase:

„P'atunci nu se scornise vorb'a ca ingratiitudinea ar fi independenti'a ánimiei. P'atunci recunoscinti'a nu umiliá pe nimeni, ci din contra, ridicá pe recunoscétoru la aceeasi trépta la care se ridicase bine-facétoru prin bine-facerea lui“.

Am auditu pe unii inputandu d-lui Marianu, cá a facutu prea multe citatiuni.

Pentru mine nu e o gresiéla. D. Marianu a avutu unu tablou de facutu; pucinu inporta déca a intrebuintiatu colorii preparate de alti. Tabloulu n'a fostu mai pucinu nemeritu, adese-ori de o iresistibila vioiciune.

A sci se alegi, nu e asia usioru. Nu ori-cine avendu multe flori in curtea sa, scie se faca unu buchetu frumosu.

In literatura une-ori gustulu inlocuesce talentulu. Si unu omu de talentu, dar' fara gustu, nu va face nimicu.

D. Marianu s'a aretatu omu de gustu, si diferite citatiuni din Filimonu, din Heliade, din C. Balcescu, se armonisau cátu se póte de bine, in totulu conferintiei sale.

Conferintiele sunt modulu celu mai puternicu de educatiune. In Franci'a a fostu ast-felu; adi inca conferintiele Sorbonei, colegiulu de France, Sallei des Capucines, respandescu gustulu literiloru si alu sciintieloru.

Tribunele lor sunt campulu de emulatiune pentru talente.

Acei chiaru, cari sunt mai multu ori mai putinu invetiati, cáta placere nu potu simti in societatea ómeniloru de spiritulu. Am simtitu eu insumi in conferintia domnului Marianu.

„Press'a“ C. C. A.

Conversatiuni asupra traducerei cartiloru nóstre bisericesci.

(Urmare.)

Biblia sacra.

Genese.

Mai ántéiu catá á arátá cititorulu pentru que dicem Biblia sacra si nu sánt'a Biblia.

Cicem sacrá pentru quó *ερα γραφή* se dice in ori-

ginal; iar nu *ερα γραφή*; si caus'a pentru quare Biseric'a Resáritului numi aqueasta operá sacrá si nu sánta este, quó trt que este sacru nu é si sánt.

Un preot s'a dis tot'dauna sacru sau sacerdote sau hieru, pentru quó é inchinatu sau consacrat altaru, nu ánsé si sánt, daqua nu are virtutile si viaț'a si devolamentul unui sánt. *ερα* sánt vá să *δικά* nemaculat, neattins de nici o criticá. — Vita, offrandele que aducea la altar, vesmintele sacerdotali, vasele altarului au putut fi sacre, nu ánsé si sante. Din tot que é neinsuffletitu, n'a putut luá nume de sánt de quát numai Tesramentul nuou sau Evangeliiile, cele septe mystere si Biseric'a que le coprinde pe tóte.

Biblia a pututu să fiá sacrá cá adoptatá de Bisericá; ánsé quát pentru santitate, acolo unde é numai un narrator al evenimenteloru, bune sau relle, unde ii é santitatea in fratucciderea lui Cain, in cásatori'a lui Abraham cu suror'a lui despre tatá Sarrha, in polygamia patriarhilor que luá de femeii si énsuși doé surori, in concubinele lor, in incestul filiiloru lui Lot, in expropriatia popolului Egyptului din timpul fametei dela Joseph de tóte pá-ménturile salle, facéndu'l servu lui Pharaon; in adultériu mai tárdiu al lui David cu femeia lui Urie, pe care 'la uccis, in demostenirea filiiloru sei legitimi, si adoptarea lui Solomon, in viaț'a aquestuiu de Sardanapal, in incercarea de á introduce idolatriu, pe temeiiu quária să 'si póta stabili ereditatea thronului? unde é santitatea? Se pot dá nisce asemenea narrații pe mán'a copiiloru pínó á nu se matori, dupó cum se póte dá Testamentul quel nuou dintr'un capu pínó la altul? Nu fáro cuvént dáró Biseric'a Resáritului qualicó Biseric'a Resáritului qualicó Biblia de sacra si Evangeliiile de sante. Eccé caus'a principale pentru que nu dicem sánt'a Biblia. Pínó la querrerile unei limbe cultivate in quare *ερα* se dice sacru, si *ερα* sánt, este mama Bisericá que o pretinde, é rația umana in genere que vine d'a dreptulu dela Dumneđeu, que nu ne lassá á qualicá de sante nisce asemenea obiecte, que in sine isi au in adever prețul lor de mare valóre, nu ánsé si santitatea nemaculatá, si de quare nu se póte attinge quinevá.

— Vorb'a genese s'a tradus pínó acum in románesce prin faccere, cartea Faccerii. In adever *γενεσις* insemneadá creatiú, nascere, familie, generatio, genealogia, si énsuși eveniment, intémplare si mai adesea fire. Qua să aibá aqueași semnificátiú que are si in grecesce, nici o limbá din alle Europei nu s'a încercat á o traduce si a lassat'o intrégá Genesis, genese. Quei de ritul catholicu si protestant' au adoptatu cu toții aquesta vorbá si noi que suntem de ritul grecu al Resáritului, să o traducem prin faccere? Daqua nu cuvéntulu logic si litterar, cuvéntulu religios ne obligá á rcprobá vorba faccere, que in aqueastă impregiurare ne-ar' face á cáde intr'un materialismu din quele mai grosiare assupra Divinitáții. Vorba faccere este forte materiale si nici nu aratá queea que in grecesce se aratá prin genese.

De s'ar' aplicá aqueastă vorbá nu-mai la capitolulu ántéiu, s'ar' puté traduce prin vorba Creatio, ánsé este drept titlu sau nume alu unei cărți inalegi de cinci deci de capitole, unde se cuprinde si Creatia lumii, si firea lucrurilor, si nascerile ómenilor, si familiile, si genealogiile patriarhilor, si evenimentele lor. Unde avem o singurá vorbá, quare să aibá tóte aqueste insemnári, de quát vorbá *γενεσις* genese? (Va urmá.)

Preturile cerealieloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

5 Maiu in Sibiiu:	
Grán, dupa cualitati	1 hectolitrú fl. 5.20—6.—
Grán, amestecatu	1 „ „ 4.30—4.90
Secara	1 „ „ 3.20—4.60
Papsioiu	1 „ „ 2.90—3.30
Ordiu	1 „ „ 3.40
Ovesu	1 „ „ 1.90—2.30
Cartofi	1 „ „ 1.20—1.30
Mazare	1 „ „ 6.—6.50
Linte	1 „ „ 9—9.50
Fasole	1 „ „ 4.50—5.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram. „ 25.—30.—
Untura (unsóre topita)	50 „ „ 28.—
Carne de vita	1 „ „ 40
Oua 10 de	—20

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vien'a, 5 Maiu.

Galbinii imperat. de auru	fl. 5.54 cr.
Moneta de 20 franci	9.34 „
Imperialu rusescu	9.58 „
Moneta germana de 100 marce	57.50 „
Sovereigns englesi	12.— „
Lira turcésca	10.58 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	— „

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

26 Aprilie.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	1. 102.½ b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	103. „
Obligatiune de imprumutu dominiile din 1871 cu 8%	101.— „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	94.½ „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalu) cu 7%	87.½ „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	98.½ „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	178.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	30.75 „
Actiunile caliloru fer. prioritati din 1868 cu 6%	85.50 „
Dacia, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	190.— „
Romani'a. Compania de asecur. (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	77.— „

Cancelari'a (71) 2—2

Advocatulu **Dr. M. Olariu** se afla din 1 Maiu in piati'a mare (grosser Ring) Nr. 16, etagiulu primu.